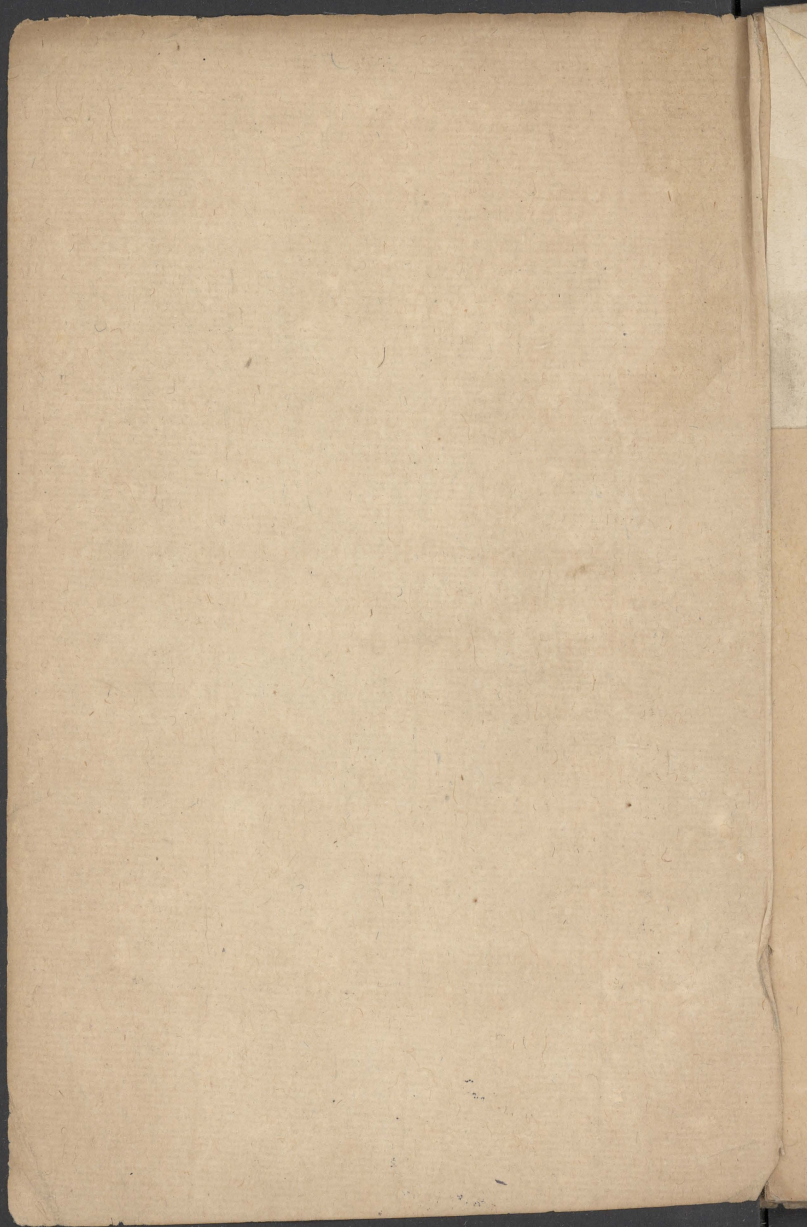
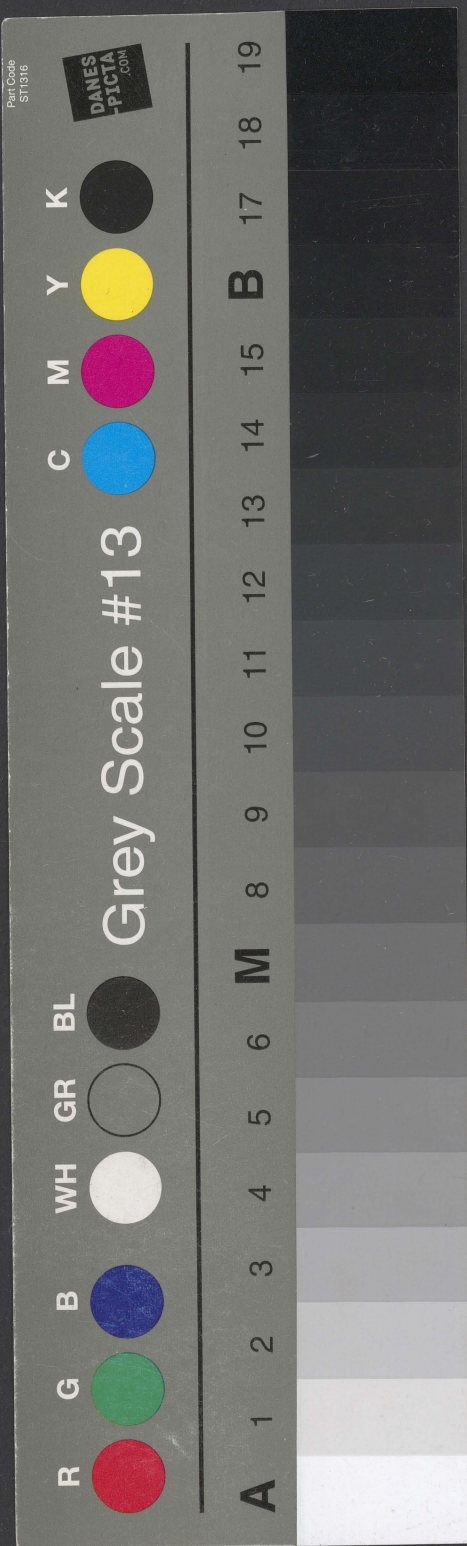
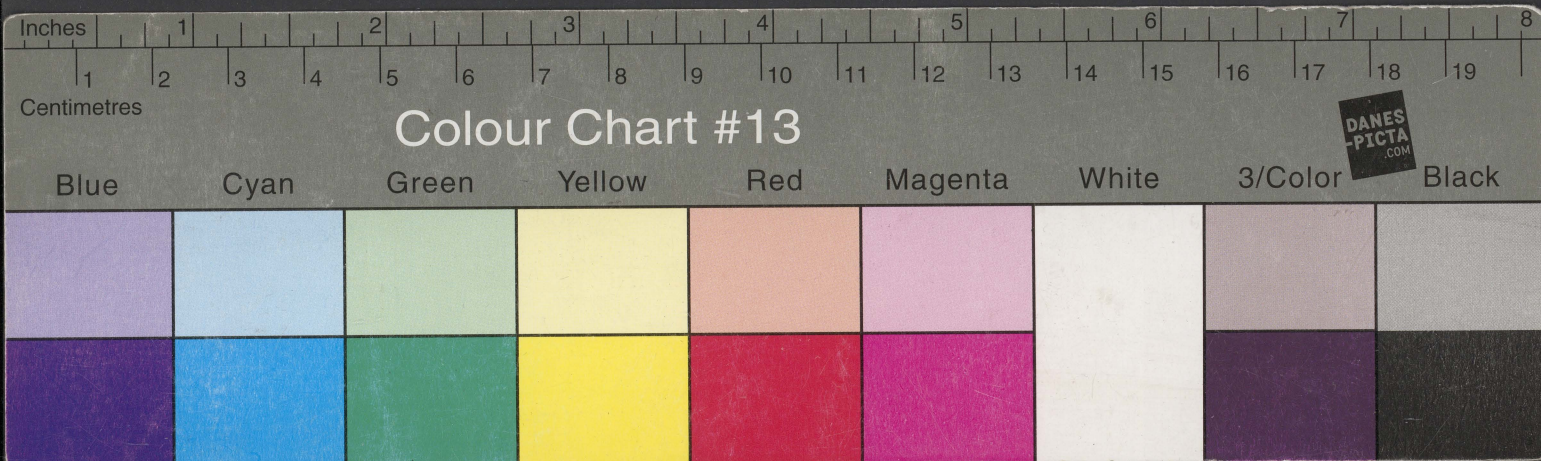

234.

CLADES
Dantiscanorum, an-
no Domini M D LXXVII,
xvii Aprilis:

A

IOANNE LASICIO POLO-
no descripta, & emendatiùs se-
cundò edita: in qua causè belli
à serenissimo Rege Poloniae
Stephano contra Gedanenses
suscepti, referuntur.

ACCESSIT
Satyra Ioachimi Bielscij, in quendam
maledicum Dantiscanum.

FRANCOFVRTI,
Apud Andream Wechelum.
A. M D LXXVIII.

BIBLIOTEKA XVI, 26
TNP
M. CZELIŃSKICH

MAGNIFICO VIRO, DN.

IOANNI ZBOROWSKI, CASTEL-
lano Gnesnensi, Ducicopiarum Au-
lico serenissimi Regis Poloniae Ste-
phani, Odolanouiesi, Kieskenfi Vol-
piensiq; praefecto, Senatori integerrimo, salutem & felicitatem.

ITTO ad te, strenue im-
perator, hanc belli abs te,
Angelis Dei iuuantibus,
confecti, descriptionē: ut
gesta tua, tuorumq; for-
tium militū, quae iam lit-
teris mandari incipiunt,
nunquam esse moritura nisi cum hac vniuer-
sitate rerum, cognoscas: & eò maiorem inde
voluptatem percipias, ad maiora facta tanto
magis inflammeris. Qua in descriptione, tute
nosti quale meum fuerit studiū, ne quid falsū
esset. Si quae praeterij, ea supplere licet aliis.
Dolenda est sanè isthac Christianorum cala-
mitas. at quid aliud magistratus ageret, im-
perata facere nolentibus? etsi nondū hic ma-
gistratus noster, suo vsus esse gladio, quem d

Deo ad coërcendos malos accepit, videtur: id tantum apparuit, quemadmodum pro eo regum ille rex ac defensor pugnauerit: quum hostes non contenti eo, se ut intra mœnia continerent defenderentq: foras etiam, Regem suum oppugnaturi prodierint. Quorum cōsilia quæ finem sortita sint, tu ipse vidisti, ego descripsi. Faxit igitur Deus, quandoquidem perduelles ne nunc quidem resipiscunt, ut de te, milite eodẽ tuo, & Rege nostro fortissimo, similia scribere liceat. Attamen magis illud à Deo precor, ut, qua Gedanenses ob peccata affecit cæcitate, eam post hanc cladem, animis illorum adimat: ne fortè, accensa magis Vncti Dei ira, funditus euertantur. quod ut Ioannes Dantiscus, ciuis illorum, supra annos XL prædixit: ita & ego mihi videre iam videor. Vale, & pugna feliciter, decus amplissima Zborouiorum familia: hanc autem meam lucubratiunculam eodem animo, quo me miles, annis abhinc XIX, in Gallia complexus es, quaeso te, accipe. Barcini, anno M D LXXVII, XX Maij.

Tuæ dignitatis obseruantissimus

Ioannes Lasiczki.

CLADES

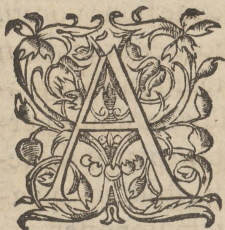
CLADES DAN-

tiscanorum, anno Christi M D

LXXVII, XVII

die Aprilis:

A Ioanne Lasicio descripta.

NTEQVAM ad fune-
sti Gedanensium suo
cū Rege belli descri-
ptionem accedam, il-
lud mihi præfandum
esse videtur, ipsosmet
Gedanenses tanti sui
mali causam fuisse. quod quidem, præ-
ter hunc miserabilis pugnæ euentum,
abirato procul dubio Deo profectum:
ex conditionibus quoque à clemēti Re-
ge ipsis non semel oblatis apparet. Nam
quum Rex Stephanus, quinto vt regna-

re cœpit, mense, (qui erat anni superioris Septēber) firmandi regni sui causa, Cra-
couia Marieburgum venisset, opinatus
tanto facilius, quāto Gedanum propius,
omne negotium transactum iri: factum
necessario est, Senatu qui cum Rege fuit
consulto, vt Gedanenses, rebelles pro-
nunciarētur: quod à Cossobucio secre-
tario, Andrea Sborouio curiæ Marsal-
co, & ab aliis duobus Senatoribus ad i-
psos missis officij admoniti, nihil de sua
obstinatione remitterent: quodque ad
causæ suæ dictionem, fide bona vocati,
quamuis commodè potuerint, tamen
non venerint. quæ nota in fontibus gra-
uis, nihil quidquam illorū animos per-
mouit: nullum in illis serio placandi Re-
gis, contumacia offensi, studium appa-
ruit. quin imò Regi legem imponentes,
vt antea, ita post, liberari ab eo fide Cæ-
sari Maximiliano, à paucis appellato
Poloniæ Regi, præcipitanter data, vole-
bant: triginta aliis conditionibus (quarū
primæ, vt à quibusdam oneribus ab Au-
gusto Rege ipsis impositis liberi essent,
& por-

& portorio ipsimet fruerentur) cum illo
paciscebantur: militem in Germania, in-
consulto Rege & regni Senatu, conscri-
bebant: portas interdium, nullum habētes
hostem, claudebant: non contenti gene-
rali Regis iureiurando, legibus publicis
priuatisque suis singulari quoque (Regē
hac ratione infidi animi arguētes) caueri
postulabant: contumeliosis & ab omni
veritate alienis de Rege laudatissimo &
regno, officinæ Jacobi Rothi scriptis
Germaniam implebant: Grebino, terri-
torij sui capiti, in ipso Regis conspectu,
præsidia imponebant: urbem suam tam
milite mercenario, quàm validis propu-
gnaculis, magis ac magis muniebant.
Quibus eorum facinoribus benignus
Rex irritatus, arcem Grebinensem 26
die Septembris occupat, præsidia cædit
& fugat, multos pagos quos Zulawa il-
lorum habuit, euastat. Perciti inopinatis
cladibus damnisque, impetrant quatri-
dui com meatum, vt vrbe tutò exire li-
ceret. Egressi, suburbium pagumque di-
tionis Episcopi Wladislauiensis, Sena-

toris regni Poloniæ, igni comburunt: ac paulo post cœnobium, iuris eiusdem antistitis, intra sua mœnia, ac item aliud extrâ, quod Oliuense vocatur, antiquis principum Pomeraniæ sepulcris clarû, euertût: imbelles monachos, alios contrucidant, alios ludibrio habent. misère tamen ad Regem cum certis postulatis octo viros. ad quę eiusmodi responsum, primis Octobris diebus, accipiût. Rege copias suas ex agris illorum abducturo, ipsi quoque suos milites dimitterēt, iusiurandum darent, exteros iurare nolentes vrbe mouerent, supplices veniam peterent, confirmationem iurium habituri, ad comitia regni venirent: tum decretum ob contumaciam cōtra ipsos latum, & quę vocarent grauamina iniustè sibi imposta, suo modo tollerentur. Acceptis his conditionibus, non omnes illis probatæ. oblatas deinde alias, eodem modo aspernati sunt. Rursus impetrata 17 Nouembris, suis internunciis, Constantino Ferbero & Georgio Rosenbergio, vltro citrôque commeandi hisce legibus

gibus securitate, calendis quoque Decembris ulterius prorogata, ut pacata ciuitate, dimissoque milite, ad Regem venirent, delicti veniam petituri: rescribunt quaedam à Regis voluntate aliena. & quoniam conditionibus non satisfecerunt, retenti sunt à Rege legati. Aliud semper quam par erat, & Rex iustus volebat, respondentibus, humilibusque verbis superba scribentibus: extracta res est ad comitia Toronensia, mensibus Octobri atque Nouembri, anni 1576, Gedanensium potissimè causa celebrata. In quibus Regia de ipsis sententia, ab omnibus prouinciis ordinibusque comprobata est. deliquisse Gedanenses, & crimen contra Maiestatem commisisse, inuenti. Quò, hoc cum responso, illi iidem reuerterunt, quamuis Rex exercitum abducatur à Sulawa suum, ipsos tamen non esse id facturos: nec ad commune concilium, quum ad illud non pertineant, venturos. Mirabantur nostri hæc ab illis scribi, quum anno 1569 Rex Augustus Lublini, aui sui Casimiri quarti,

de conciliis conuentibúsq; Prutenicis
illam legē, *Omnes causas notabiles, ad ter-
ras Prussiae pertinentes, cum communi consi-
liariorum earundem terrarum consilio tra-
ctabimus*: ita cōmodè interpretatus sit,
vt ostenderit, non esse certum locum
hisce causis tractandis definitū: nec hinc
Senatū regni, sine quo nihil magni Rex
constituat, excludi: sed ex indiuiduo Po-
loniæ cum Prussia vinculo, anno 1454
opera eiusdem Regis factō, omnia com-
munia sequi: non tamen leges harū gen-
tium confundi: ideóque tali iurisiuran-
di formula, fidem suam Regibus & re-
gno Poloniæ, consules ciuitatum Prus-
siæ atque nobiles obstringere: *Ego N. iu-
ro quòd serenissimo D. Sigismundo Regi Po-
loniæ, & suis successoribus Regibus Poloniæ,
eiusque regno, fidelis ero: eiusque Maiestatis
honorem, statum Regium, & commodum
Reipubl. Regni & terrarum Prussiae, pro vi-
rili procurabo: suamque Maiestatem de o-
mnibus damnis que sciuerō, certiore facia:
& ea manifestabo fideliter. sic me Deus ad-
iuret.* Non destitere porrò tempus te-
rere

rere variis effugiis, clàm in Germania auxilia conquerentes, Rege prudētifutura providente, ac quæ iam acciderūt, prædicēte. Ad quem vbi Rosenbergius cum Henrico Lempka iurisconsulto, vltimum ipforum, ad ea quæ 25 Ianuarij acceperūt, respōsum, multo aliud quàm sperabatur, Bidgostiam attulissent: statutum est, post diu tētatam, tandem etiā contemptam mitis Regis patiētiam, debellare superbos, & vi cogere ad officiū ciuitatem, quæ potestati à Deo institutz nollet subiici. Nā quid aliud, bonū regē facere oportuit? Adducā huc quæ tū etiā illis gratificabatur. *Respōsum sacre Maiestatis Regiæ, internunciis ciuitatis Regiæ Gedanēsis à Maiestate Regia ad eorū supplicationem datum.* Sacra Regia Maiestas satis abundè omnia intellexit, quæ ciuitatis Gedanensis nomine ab ipsius Maiestate petebantur. Existimat autem, ad frequentes ciuitatis suæ Gedanensis supplicationes, satis supérque se vsum esse clementia, conuiuentia sua regali: ita vt amplius vtēdum sibi esse nō putet tam diu-

turna procrastinatione, rerumq; & negotiorum propositorum dilatione. Verti ea in re iudicat dignitatem suam: expediréque rebus & consiliis suis censet, vt ista tractatio iam pridem instituta, nūc tandem finem suum sortiatur, modo & ratione infrascriptis. In primis concedit Maiestas Regia vt pro concludēdis, vltimóque fine terminandis conditionibus, à Regia Maiestate ciuitati oblatis, isto modo quo Regia Maiestas conclusit ac determinauit, in spatio sex dierum Maiestati Regiæ satisfiat, pleneq; de his omnibus ciuitas Regiæ Maiestati respondeat. Hi verò dies per reliquos mēsis Ianuarij dies anni præsentis, ciuitati concessi esse censeantur. Primò quidem, ducenta millia florenorum, numeri & monetæ Polonicalis, Regiæ Maiestati ciuitas persoluere debet. Prima quidem, in spatio vnus mensis: alia verò centum millia, prima die Martij, anni futuri 1578, Regiæ Maiestati reponet. Et nunc etiam oblationi Statuum Prusfiæ innitendo, duplicem accisam ciuitas iustè

iustè & integrè contribuet, eámque in thesaurum Regiæ Maiestatis inferet, prout id melius & vtlius ipsius Maiestati fore videbitur. de quibus omnibus obligationem forma concepta quæ mittitur, faciat. Illa quæ merè regalia sunt, quæ ex priuilegiis ciuitas Gedanensis Regiæ Maiestati pēdere debet: ea quotannis exoluantur. ista enim obligationibus aut exemptionibus vllis subiici non vult. De 4 tormentis bellicis, vnà cum puluere globisque bene præparatis, ad vsum belli præstādis, ciuitas Regiæ Maiestatis volūtati satisfaciat: in eóque Regiæ Maiestati morem gerat. De prerogatione temporis ad Palatium, aliáque ædificia regalia in ciuitate Gedanēsi extruenda, permittit Regia Maiestas ex gratia clementiáque sua, tempus competens ciuitati se concessuram esse. De portorio maris, negotiū ad futurum regni conuentum reiicit: ita tamen vt Regiæ Maiestatis scriba peculiaris ibi adsit, iuxta priorem declarationem. Grauamina, quæ autoritate sua citra cōsensum

Ordinum regni tollere potest, ea tollit
reliqua ad cōuentum regni generalem
differt, vt de illis ex sententia Ordinum
decernatur. Quæ tamen Regiæ Maie-
statis de grauaminibus istis sententia sit,
eam peculiari priuilegio super his con-
scripto declarauit. Si verò vult, aut ma-
gis cupit ciuitas, nō abnuat Regia Maie-
stas vt omnes articuli, & omnia grauam-
ina, ac omnes actus cōmissariales, in-
ter quos & portorij negotium est, ita vt
etiã scriba ad id non adhibeatur, ad fu-
turum regni conuentum reiiciatur. Re-
liqua tamen placationis capita, ac decla-
ratio Religionis conseruandæ, stare de-
bent loco & tempore suo. Confirma-
tionem iurium & libertatum, iuxta for-
mam præscriptam quæ mittitur, Regia
Maiestas ciuitati dabit: omniãque priui-
legia, iuxta illius contenta, conseruabit,
eamque authenticè nunc extradet. Si
fortè ciuitati placeat grauamina omnia
articulósque (placationis conditionibus
& capitibus, tum etiam Religionis con-
seruatione, de quo specialibus litteris ca-
uebitur,

uebitur, exceptis) ad futurum regni conuētum reuicere: litteras reuersales, prioribus non absimiles, ciuitati dabit: quibus promittet, auctoritatem suam apud Ordines regni interposituram esse, vt ciuitatis ratio habeatur, grauaminaque ipsius illegitimè irrogata discernantur & abrogentur. Ante omnia ciuitas militem dimittat, Regiam Maiestatem forma concepta deprecetur, conuentis se stare obliget: fidelitatis iuramētum præstet: omniaque faciat quæ ad subiectionis fidelitatisque officiū spectant & pertinent. In quorum omniū fidem sigillū nostrū apprimi iussimus. Datum Bidgostix 25 Ianuarij, anno Christi 1577, regni verò nostri primo. His subscriptio manus Regiæ accessit. Dedit iisdē die eodem priuilegium de grauaminibus, eodem quo dictum est modo, abrogandis, vsu Augustanæ Religionis conseruando, omnibus priuilegiis legitimè impetratis confirmandis, deque cæteris rebus, quadraginta capitibus comprehensis. Quæ omnia quo animo acce-

perint, mœnibus confisi suis, id ex iis liquet verbis quæ de Gedanensibus Regia Maiestas Senatoribus absentibus vndecima Februarij Bidgostie perscripsit. In primis, inquit, declarationem conditionum à nobis oblatarū illis dedimus: grauamina quæ ipsi soli poteramus abrogare, dato priuilegio abrogauimus. Commissionis negotium, ad futurum regni conuentum reiecimus: vt de eo ex omnium regni ordinum cōsensu decernatur. Exemplum confirmationis iurium, amplissima forma, citra omnium exceptionem, illis dedimus: vt nihil superesset quod eorum animos obstinatos à præstanda fidelitate, ac relinquenda temeritate, retrahere posse videretur. His ita cōstitutis, sex dierum spatium datum est, vt Senatui & cōmunitati ea omnia videnda mitterentur. Expectati sunt ad 12 dies: quibus cunctationem hanc, certam pacem pariturā esse credebamus. Ecce autē Rosebergius cū syndico aduenit: respōsum nobis attulit in quo nō modò ea quæ pacta & responso nostro conclusa

conclusa fuerant, inuersa sunt: verum etiam multa alia adiecta, quæ non modò dignitatem nostram, verum etiam iura publica perstringere videbatur. Etenim ducenta millia florenorum, quæ nos nò placationis, sed debitorum regno retentorū nomine, ab illis pacti eramus, quæ ipsi etiam tempore constituto soluere promiserant, in tempus postea longissimum & incertum transfulerunt. Contributionem accisæ abiecerunt: regalia nostra, quæ nobis à ciuitate singulis annis pendi solent, in dubium vocarunt. Commissionem abrogare autoritate, solummodo nostra, extra conuentum, voluerunt: cum regno nihil se habere commune. Item alia quæ non commemoramus, scripserunt. Quid saluo conductu durante fecerint, omnibus notum est: internunciis que pacis prætextu ablegatis, nihil minùs quàm pacem in ciuitate tractarunt: hanc propugnaculis & antemuralibus extractis munierunt: militem qui dimitti debuit, auxerunt: eruptiones multas fecerunt: ex villis & domibus no-

b

bilium prædasegerunt: villas incendunt. euentus vt demonstraerit, illos nõ pacificationis, sed ludificationis causam nobiscum egisse. Tacemus eorum innumera in nos & Rempubl. commissa delicta. Iam videmus eorum animos obcæcatos, in perniciem suam ruere. Sed nobis Deus testis est, quòd lenis & clementis Principis officio hætenus vsi sumus, atque curauimus vt illos ad sanã rationique obsequentem mētem reduceremus. Nihil profecerunt hortationes, legationes, persuasiones, cunctationes nostræ. Expectatum diu est, cū summa nostra & Reipubl. indignitate: nihil est intermissum quod ad quietem publicam retinēdam pertineret. Quid igitur aliud restat faciendum, quàm ne nobis & Reipubl. desimus: atque vt sequamur & suscipiamus ea consilia quæ ratio suadet, & iustus dolor exprimit? Hæc Rex Stephanus animi erga suos paterni. Porrò quod responsum ad illorum postrema verba, eodem tempore à tribunali Regiæ Maiestatis profectū sit, operæ pre-

re precium est his addere: vt cuius notū sit, nihil Regem temerè, nihil iniquè, nihil præcipitanter egisse. quocum, missis in custodiam Lenciciensem Ferbero & Rosembergio consulibus, post decretū contra omnes latum, remissus Lempka est. Prospiciebat animo sacra Regia Maiestas, Dominus noster clementissimus, hæc omnia quæ agerentur à Gedanensibus impetrandis toties salui conductus proagationibus, non aliò spectasse quàm vt rem extraherent ad hoc ipsum tēpus, quod ad detegenda apertè nefaria sua consilia, magis idoneum arbitrabantur. Cuius illorum instituti cū antè non parua indicia hæc essent, quòd in tractationibus, à leuioribus postulatis orsi, gratiora, quoties legatos ad sacram Regiam Maiestatem remitterent, indies adderent. quibus tantum abest vt pro patrato crimine omniū grauissimo, Regiæ Maiestati satisfacerēt: vt etiam iam propè gloriando de crimine hoc admisso, magis magisque offenderent. quod tamen sacra Regia Maiestas patienti ac

paterno animo ferebat, ac ea quæ ad iuramentorum & libertates augēdas spectarent, illis concedebat, quæ non rebellibus, verum bene meritis de Principe suo subditis deberentur: vt hac sua clementia eos ad officium reuocare posset. nihil tamen, vt videt, eos hæc benignitas mouit: cùm ad superiora postulata iniqua, hæc posteriora impia ac nefaria prorsus adiecerint, ita concepta vt iam mediatum scelus prorsus detegant, & tam Regiæ Maiestati quàm Reipubl. communi regni Poloniae, contra iniuriam maiorum suorum, Diuo Casimiro Regi, eiusque successoribus ac regno datum, valedicant: nec se cum publicis regni consiliis ac ipso regno, in cuius titulum ac ius, vt maiores ipsorum iurarunt, concessissent, quidquam commune habere, impudenter & nefarie scribant. Iam verò sacra Maiestas Regia non solum iniquitate & insolentia postulatorum in dies lædebat: verum etiam alio genere iniuriarum, non modò ciuitate non exonerata (iuxta formulam salui con-

ui conductus, mittendorum ad Regiam Maieſtatem Oratorū dati) externo milite, verū etiam maioribus conductis copiis, & nobilium ac aliorum ſubditorum ſacræ Regiæ Maieſtatis vrbi vicinorum pagis ac ædibus ſpoliatis, direptis, ac etiam exuſtis. Quam obrem, cū iam apertè conſtet, obfirmatas in ſcelere perduellium Gedanenſium mentes, humanitate ſacræ Regiæ Maieſtatis ac aliis lenioribus rationibus ad officium reduci non poſſe: aliis grauioribus ſacræ Regiæ Maieſtas vtī, pœnāsque meritas de illis ſumere neceſſe habet. Itaque decretum ſuum, quo illos perduellionis dānauit, iam iamque publicat & promulgat: omnem ſecuritatem terra marique illis adimit: & tanquam impiis in Principem & patriam hominibus, aqua & igni interdicit.

Bello ſic indicto, & cura illius Ioanni Zborouio, vni ex ordine Senatorio, demandata: poſteaquam Gedanenſes cognouiſſent quā paucos milites Rex Stephanus, Grebino capto, & Sulaua

depopulata, in agro ipsorum reliquisset: quasi nōdum satis tot malis damnisque, quæ illis rebellio attulit, afflicti: accersenda plura esse potiùs quàm aliquid Regi concedendum, qui illis nihil nisi Batori esset: & si fortuna faueret, opprimendos esse paucos antè quàm plures confluerent, animis obfirmatis statuerunt. Iam verò ab illis qui ad Regem vētitabant, voces illæ audiebantur, posse ipsos, si modò vellent, nullo negotio nostros obruere milites: rati idem esse, velle quid & facere posse. Rei igitur huius auspicato aggrediundæ diu expectabāt occasionem. Visum est Pascha per commodum, (septima Aprilis fuit) quum omnes vbiuis Christiani cultui diuino maximè incumbere solent. Confisi ergo viribus suis, & Ioannis Colonienſis, ducis sui magno præmio ex Germania euocati, experientiæ: adhęc omnibus necessariis ad euertenda diruendæque oppida bene instructi: hoc cōsilio urbem egrediūtur crepusculo vespertino, vt oppresso milite nostro, & Derſſauia, (Czceuū
nos

nos vocamus) in quam se tempore hyberno ex agro receperat, expugnata: ad Gnieuum, Nouum, Staragardum, cæteraque Regia oppida procederēt vastanda. Verūm nōdum vrbe omnibus egressis, ea tempestas exorta est, (Deo profanatae augustę diei, & Regis contemptus vindice) iique cœli tonantis sonitus, & fulminis ictus auditi, vt vnus propugnaculi pars auulsa, in fossam corruerit: equus ductoris, fulgore atque fragore attonitus, succubuerit: ipse sessor à satellitibus, quibus stipatus erat, suffultus: duo equites è pōte fossæ imposito, in aquam profundam delapsi sint, nec sine labore alter extractus, alter aquis obrutus. Reducto itaque in urbem exercitu, idem postera die, aliisque deinceps ab illis tētatum. Sed hæc ipsorum aduersus summum Prussiæ magistratum suscepta cōsilia, semper pluuia impediabantur. Ea tamen cæcitas hominum fuit, vt ad eò aperta futuræ stragis omina, non Deo, à cœptis eos quæ oderit dehortāti, sed sagarum veneficiis tribuerint: duasque eā

ob causam in carcerem compegerint: suspicati, à nostris conductas procellam incantamentis excitasse. Armât interim duas naues vectorias, totidémque minores, duplici via regios milites inuasuri. Tandem 16 die mensis eiusdem, sole ad occasum vergente, aduerso flumine Vistula, sed ventis iuuantibus, Czeuum primùm oppugnatum contendunt. parte ab altera, tam equestres quàm pedestres cohortes emittunt. de quorum lento progressu Zborouius, insignis virtutis imperator, à velitibus Strussij, qui tū in excubiis erant, certior factus, & quos sæpè ad pugnam prouocasset, mœniaq; illorum penè attigisset, nunc primùm prodire miratus: procedit illis cum suis obuiam. locum pugnae commodum ad pagum Rokitki prope aquas deligit, & donec propiùs accederent, locaque aquosa præterirent, ordinatis aciebus expectat. Substitere Dantiscani ad villam Langnaw, quæ paulo plus vno miliari distat Derzauia, præmissa ad excubias ea exercitus sui manu, quæ maior fuit omnibus

mnibus Zborouij copiis. Hic Zborouius, memor circumspecta celeritate nihil in bello melius esse: inuadendi securos lætósque consilium capit. Sed timēs oppido, ne interea ab hoste nauibus egresso occuparetur, néue bono mutato loco, incommodiore agenda res foret: prudenter illud mutat. nec tamen in oppidum redit, veritus ciuium proditionem. nam cum Gedanensibus facere videbantur. Dispositis igitur quaquaversum vigilibus, & missis cum 60 Tartaris, qui nauibus imminerent, forti viro Andrea Carchowscio: noctem in equis cū suis transigit. Oriente sole, septima decima Aprilis die, hostis appropinquare visus, nostris nonnihil multitudine illius percussis. Conspexit & Coloniensis nostros, non absque stupore: quòd pauci, quos ad sui conspectum fugituros putabat, tantis cum copiis venientem expectarent. Illis ergo vltra fluuiolum & lacū editiore loco constitutis, nostris ex aduerso stantibus, néue ab illa vi hominum magna circumdarentur, cauentibus: in-

cipit velitatio , duabus fermè horis ab ortu solis. grauis nostris Cosakis (quos ferentarios licet seu velites vocemus) Germanus eques fuit , vndique armis tectus. Quibus confestim misit imperator in auxilium 20 Vngaros generosissimos , & Stanislaum Iordanum manu promptum iuuenem , cum 50 equitibus. Descendebat in arenam , ipse quoque Coloniësis , veluti quidam suorum moderator. Ciebatur ergo prelium magna animorum alacritate. sed Germani ita cursitare , vt impetus hastatorũ vitarent , idque vnum facerent quò nostros illò pertraherent vbi tormenta ænea collocata erãt. Quod vbi animaduertit Zborouius , datis de vitando periculo præceptis , miscuit hastatis equites è peditatu sumptos , cum tormentis longioribus. Defatigatis pugna & cursu vtrisque , successere integri. E nostris Zolkieuius cū turma Ioannis Zamoiski , regni Poloniæ Vicecancellarij , non minùs quàm priores alacer prodit. Vulnerati aliquot Germani : vnus equo detrusus , equus alterius

alterius trāsfixus corruit. iam etiam duo à ferentariis anteuientes currentibus occisi fuerant, nostris saluis. Felix preiij principium incendit spectatores ad audenda facinora maiora: equis nostrum, ad clangorem tubarum tympanorumq; sonum, adeò gestientibus, vt ab sessoribus ægrè tenerentur. Quum tali pugnae præludio detinētur nostri, Coloniensis misso illo pergēdi vlteriùs ad oppidum obsidendum consilio, postquam vidit Zborouium pugnādi copiam haud impigrè facturum: suis vt consuleret, sapi-mentum è fissis trabibus, quas secum, vt alia omnia, vehebat, facit. nihilominus tamen fermè ducētos, ad nostros in acie distinendos, mittit: astutè omnia: vt cuius rei bellicæ scientia, celebris in Germania sit ob defensam Magdeburgum. Igitur collocata intra illud munimentū suorum bona parte, ipse interim cum tormētis, & lectissimis quibusque viris, ab altero montium latere, nostros à tergo aggressurus, ad lacum Libisseuiēsem suis fatalem, iter intendit: ratus, vndique

comprehensos, nisi fugerent, sua in potestate facillè futuros. vbi iussus properare cēturio Raufaius, respōdisse fertur, lentè festinandum esse. videri enim sibi Polonos ad certamen magis quàm ad fugam esse paratiores. Erat autem ibi in excubiis Temrukus, experte virtutis miles, cum 50 velitibus. Qui, hostilem vim imparem esse suis viribus sentiēs, maturè sibi subueniri petiit. laborantibus missum euestigio subsidium. Zborouius, astu hostis deprehenso, quid facto opus foret, (fugere enim ignominiosum esse ducebat) protinus inquit cum suis consilium. Vrgente vndique periculo, non longa consultationi mora data, placet illuc omnem equitum peditumque globum conuertere, vbi ipsum caput hostium foret. Quum verò nostri vidissent, mutatum esse ab hostibus aptum ad pugnam locum, (nam & alij, qui munitione continebantur, iisdem tramitibus ducem sequebantur) adducti sunt in spem victoriæ. Proinde extemplo disiciunt pōticulum fluuiolo impositum,
 ne ab

ne ab velitationi deditis, & intra sæpimentalantibus, à tergo inuaderentur. Itaque quum in illa potissimùm parte, quò properè tendebat Colonienſis, omnis belli vis ſita eſſe videretur: nec periculum ab nauibus, vi brachiorum vèto aduerſo tardè tractis, oppido incumberet: Zborouius ſuis præcipit vt velitationi finem imponerent. præterea ciuium magiſtrum dubiè fidei confirmat, vt, ſi quæ vis hoſtilis ingrueret, ſaltem aliquot horas bona fide obſidionem ſuſtineret: cuius rei cauſa quinquaginta pedites Polonos cum tormētis manuariis ei reliquiſſet, ipſe breui, hoſte Deo adiuuante ſuperato, cum pluribus affuturus. Tam admonitus ab Haidonum ductoribus, quorum tres in acie cecidere, vt prelium antè iniret quàm hoſtis ſuos ordines planè explicaret, tormenta iam diſpoſita, terra cōgeſta muniret: ſiſta oratione addit ſuis animos, ſpe iam iam Viftulam traicientis mille equitum peditumque auxiliij. orat præterea omnes, vt alij aliis offenſas condonēt, pœniten-

Oratio Zborouii ad milites.

tia placato Deo, suppliciter opem illius
 implorent, morti gloriam anteferāt, ho-
 stes non numerent sed inuadant: néue
 eorum conspectu terreantur, qui breui
 tempore futuri sint in ipsorum potesta-
 te: quòd superbi, maledici, rebelles, cõ-
 tumacésque sint: paucis antè mensibus
 ad Grebinum, Glowam, & alibi ab illis
 1410. profligati: olim verò ab ipsorum auis at-
 que proavis ad quinquaginta millia cæ-
 si, capti, fugati: omnino absque bõbar-
 dis & munitionibus imbelles ac timidi.
 quod illico ipsimet experturi sint, modò
 pristinx virtutis nominisque sui, à cam-
 pestri prelio accepti, memores pugnēt
 viriliter pro Christiano magistratu:
 Deo freti, ultore rebellionis, quem ducē
 habeant propitium, quique paruis co-
 piis, tam iusto quàm hoc sit bello, inge-
 tes superare soleat. His aliisque istius-
 modi dictis, mirum in modum recreati
 sunt omnes, & ad impar prelium accen-
 si. Dehinc Haidones, velut in rabiem
 versi, (erat à meridie hora fermè prima)
 ab dextro latere, equites à sinistro, in ho-
 stem,

stem, vbi tormenta fuere, irruunt: suos contra ipsum sclopos quinquageni exonerant: hastati sarissas, ferentarij venabula in oppositos vibrant: alij arcus manu certa tendunt. Cēturia verò Strussij, sublato clamore terrorem Germanis à tergo incutit. Nascitur pro formidine gaudium, multis ex aduersa parte cadentibus. At ab hoste emissà è tormentis iacula, per paucis nocuerunt, hastas non paucas confregerunt: quippe quòd equites incommodo loco cederent, pedites autem, conspecto ardente puluere tormentario, supini caderent, pro mortuis ab hostibus habiti: rursusque sclopis instructis, resurgerent. Damnosa hæc Germanis fuit carnis resurrectio. Quibus aliquantisper resistantibus, monet Haidones moribūdus ductor ipsorum, vt, si vincere vellent, abiectis sclopis victoriam retardantibus, acinacibus, tecti capita securibus, rem cōminus agerent. Obsequuti monitori, manus cum hoste acriter conferunt, & adiuuātibus equitibus, ordines conturbant, ferreorū ho-

minum poplites succidunt. Cæteri ha-
ftis & gladiis nunc pectora transfuerbe-
rant, nunc capita petunt. Par gentis vtri-
usque virtus & gloria: par hostiũ diuer-
farum gētium debilitas & formido. Ad-
uolant & turmæ aliquot equitum, quæ
ad succurrendum lassis, à prouido impe-
ratore in proximo collocatæ erant, ne-
quaquam aliis segniores. Paulo plus vna
hora incerto euētū dimicatum. Vrgen-
tibus nostris ferro, equis, clamore, cadūt
primores Germani, denique & alij, viri
proceri ac lacertosi, tormētis, in quibus
illis omnis spes victoriæ fuit, & priuati &
frustrati. Dein magis ac magis instanti-
bus nostris, terga vertunt reliqui, tanta
festinatione, ac ita confertim, vt alius a-
lium ponte detruderet. Magna pars fe-
stinè arma exuentes (miseram spem sa-
lutis) ad proximum lacum tranandum
conuersi. Nimirum ea vis metus est, vt
homo à quouis potiùs alio, quàm ab ho-
mine irato absumi malit. Quare ma-
gnus numerus in lacu demersorum vi-
sus. Pars suo cum glorioso duce, in lacū
etiam

etiã impulsio, vertit se in fugã: nostris eos ad tertiũ à prelio miliare (Prusiecz ruri nomen) summa cõrentione persequẽtibus, & magnas illorũ strages edentibus. Non pauci mōtes, alij syluas Cassubicas & Pomeranicas, effuso cursu petierunt. Tunc illud euenisse visum, quod Moses malis prædixit: Efficiet (inquit) Iehoua vt corruas ante hostes tuos, & in quos vna via exieris, eosdem septẽ viis fugias: quibus in rerũ omniũ pænuria seruietis. illi verò imponent ceruicibus vestris iugũ ferreũ, vsq; ad vestrũ exitiũ. Intacti illi, equis currus trahẽtibus cõscẽsis, profugerũt, qui extremũ agmen claudebãt. Per multi è mōtibus & syluis à regio milite extracti, ad imperatorem trepidi adducebantur. Post victoriã aiunt Haidones Zborouio, ab inclementia illos auocanti, hisce verbis respondisse: Si nos hosti parceremus, ille victor eodem modo quo nos nũc (quæ dicẽtes, hos è captiuis detruncabant, illos mutilabant) in te sæuiisset. Fuzientes persequentium tantus erat ardor, vt ad signũ inclinata die rece-

ptui datū, non nisi ducenti equites, bene
 cruentati, ad ducē oppido opēlaturi re-
 dierint: alij pōst, cum præda sequuti. Vbi
 Haidonū ductores orauit Zborouius,
 vt suos ad alterū hostē adoriendū cōuo-
 carēt. Qui, licet nō minū quàm equites
 cædēdo defessi, noctisque præteritæ vi-
 gilia atq; diei inedia fracti forent, tamen
 simul omnes præeunte Zborouio, illos
 qui è nauibus iā ad alteram ripā stātes, &
 nuncios de victoria suorum opperiētes,
 globos machinarum muraliū aduersus
 oppidū incassum eiaculabātur, inuadere
 aggrediq; cupiebāt. At hi casu suorū, ex
 aduentu nostrorū, & globis tormētariis
 contra se eiaculatis, cognito: domo, vbi
 traiectus est, incensa, & omni quæ in ea
 fuit cereuisia epota, supellectile direpta,
 fugere incipiūt: paululūq; prouecti, (nā
 vētus aduersabatur) se post insulā abdūt.
 Interim Marieburgo, ad preces Zboro-
 uij, nostris subsidio venit Stanislaus, fi-
 lius Ioannis Kostkæ, præfecti Mariebur-
 gēsis, cū suorū globo, & quatuor tormē-
 tis telorū: cui persequēdi hostē ab illa ea-
 dem

dē ripa, datū negotiū. quod bene cœptū,
 non minori fortuna peregisset, ni & nox
 obscura, & vētus secūdus, fugiētibus o-
 pē tulisset. Quām autē salui hi quoq; do-
 mū reuerterint, parū liquet: illud certū,
 multoties à nostris fuisse globis tormēta-
 riis petitos. Qui cladi superfuerūt, capti
 mille, præter illos quos vicina nobilitas
 fugiētes cōprehēdit: aliquot ita opulēti,
 vt vitā multis nūmūm aureūm millibus
 redimere cupiāt. Vidisses decē, plus mi-
 nus, Germanos ab vno vinciri vel Polo-
 no vel Hungaro. vinxit & quædā mulier
 duos: (tātus pauor pectora illorum occu-
 parat) ac quodā è nostris vincula quærē-
 te, protulit sua spōte è sinu captiuus: En,
 inquit, habes: colliga manus, vitæ parce.
 Occubuere in acie 4427 viri. id ex illis
 qui iussu imperatoris occisos humabant,
 cognitū. In fuga cęsorū, & aquis obruto-
 rū, quū hæc scriberē, nōdū erat collectus
 omnis numerus: non paruus, opinor, si
 modò victus verū fateri vellet. Tēdebat
 iā tot cadauera, quorū lacus atq; viæ ple-
 næ erant, terra obruere: à feris & alitibus

multa depasta. Inuenti à vespillonibus,
 seu duo seu tres, qui ad tertiã vsque à pu-
 gna diē, denudati vti omnes alij, morte
 simulata, inter occisos latuerunt. rogati
 verò cur non interea temporis fuga vite
 cōsuluissent, respōderunt, metu Haidu-
 corū inclemētiū, qui sibi instare visi sem-
 per essent, assurgere ausos non fuisse. Si-
 gna pedestria quinque adēpta, vnū eque-
 stre: idq; erat maximū, & AVREA LIBER-
 TAS, aureis litteris scriptū habebat. Scili-
 cet Rex eam illis eripere voluit: qui se o-
 mniū iura, publica & priuata, & quā quis
 profiteretur religionē, incorruptē serua-
 turū, semel ad arā sanctē promisit, idq;
 adhuc præstitit. Tormenta ænea magna
 septē: parua triginta, tribus vecta curri-
 bus, ablata: currus 150 relictī: armaturæ
 ter mille quingētæ, è spoliatis ad ducem
 cōportatæ, & tormēta manuarīa pmul-
 ta: quibus iacturæ militū cōpēsata sunt.
 Largitus est alia quoq; dona Zborouius
 cuique fortissimo: adeò munificē, vt ipse
 nihil planē è pręda sibi reliquerit, contē-
 tus sola gloria, quæ illi ex re bene gesta
 nata

nata est: tametsi hęc etiam abs sese amouēs, soli Deo, à quo profectā manifestē videbat victoriā, & felicitati Regis sui, triplici iā triūpho insigni, libēter tribuat. Quis enim, nisi impius, hoc solius Dei beneficio factū esse non fateretur, vt bis mille viri, duodecem siue 14 millia hostiū, profligarint, maioriq; ex parte ceciderint? Falsus est hoc & agnouit pi⁹ Rex cū illò loci veniens vbi pugna peracta est, hęc proferret, *Nō nobis, Domine, nō nobis, sed nomini tuo da gloriā.* Regij verò milites (quod mirere) solūm duodesexaginta occisi, cētū triginta vulnerati. hos inter nōnulli, dū tormētis potirētur, fœdè ambusti, quòd magister tormētorū, viso extremo discrimine, dolio pulueris nitrati ignē iniecerit: quo ipse vnà interiit. Horū nomina, ni pigeret, possem referre: sed breuitatis habēda est ratio. Equi 38 cæsi, 65 faucij ac læsi. Reperta apud plerosq; omnes Germanos, variij generis vincula, nostris ligādis parata, quæ ipsorum met brachia senserūt. Ita illud verè dictū à Solomone: Parari equū ad pugna

diem, sed Dei esse victoriã. Illud immanius, cõfectas ab illis fuisse glãdes venenatas, quæ sursum è tormētis breuiorib⁹ (quæ duo fuere) eiecte, mortē illis adferret, quoscūq; earū scintillæ attingerent. Fastū porrò illorū, & ante victoriã triūphū, illud arguebat, quū sui generis vicinos præmonerēt, maturè migrarent aliò cū preciosa quaque supellectile, ne quid hostile à milite experirētur. quorū dictis quidã oppidani territi, sua Grudzadzū, alij aliò auehebāt. Quin etiã in ipso prociñctu, alter præbibens alteri, hic tres, quinq; ille, alius decē Polonos vinctos, vir vxori, miles amicæ, adducturum se promittebat, & pro vno capone pingui tres se captiuos daturū spondebat. Præter hæc, vrbe exituri, spectatores alloquebãtur, eos ipsi quoq; comitarētur ad pugnã breuē quidē, sed lōgæ opimæque prædæ: (perrecturos se vltra Derszauiã opinati) vel saltē extra vrbē opperirētur reduces cū spoliis Polonicis atq; Vngaricis. (ita paucitas nostrorū despecta ab illis fuit) Stabat ergo populus in mōtib⁹,
belli

belli euētū expectās. Primū, eūq; certū,
 irati numinis ciuitati nūciū carnifex at-
 tulisse dicitur. Nō credita res diu, muti-
 lis cursim carnificē sequētibus, fidē me-
 ruit. & posse abs Rege vinci supbos sub-
 iectos, vt antè Lanscorona, Grebinū: ita
 Derzauia declarauit. Constās fama est,
 paulo minùs sexcētis mulieribus Danti-
 scanis hoc preliū viduitatē, nō pauciori-
 bus reor orbitatē attulisse. Cūq; Coloni-
 ensis in vrbē anhelus refugisset, hisce il-
 las cū eo verbis exoptulasse: Redde no-
 bis, sceleste, viros: redde filios, redde co-
 gnatos, quos tu nō eduxisti, sed seduxi-
 sti: victuros, si intra portas se cōtinuissēt.
 Is Zborouio denūciaffe fertur, se de in-
 tegro fortunā belli experturum, sumptis
 fecū vrbis clauibus, si superetur, victori
 tradēdis. Quod an credā ambigo, quum
 tāta sit ciuiū cōsternatio, tantus mulierū
 & natis orborū parentū dolor atq; plan-
 gor. Addere animos possunt Danica, ci-
 uitatūq; maritimarū auxilia. Et Gedanē
 ses quidē ita attriti sunt, die mēseq; eodē,
 sed anni alterius, quo Stephanus Bato-

rius, primùm ex Hungaria Cracouiam (quæ Regū sedes est) ingressus, regnū in-
iit. Afflicti autē, nō ob solā diu meditatā
rebellionē, (nō enim temerē vrbē suam
magno sumptu & studio, muris propu-
gnaculisq; aliquot annos firmabant) sed
etiā ppter tetra de bono Rege, regnoq;
ipfius, à quo Gedanū alitur, scriptis pdi-
ta mēdacia, & in ipsa vrbe iactata in Re-
gē cōuitia: quum Regi, qualisqualis est,
nefas sit maledicere: crimē, de altero fal-
sū dicere. Adeò infelix preliū, tātū terro-
rē p multis incussit, vt clām cū iis quæ fa-
cilē auferri possūt, emigrēt ex vrbe, (me-
tū illis aduētū in Prussiam fortunati ani-
mosiq; Regis, quotidie augēte) nec vltu-
ri ignominiam, ad tympani, aucto stipē-
dio, triū dierū pulsū, dare nomē militiae
alia lege quisquā voluerit q̄ ne pugnatū
foras educatur. Ij missum ad se à Zboro-
uio cū litteris tubicinē, quib⁹ eos ad de-
ponēdā rebellionē, cuius pœnas luisēt,
inuitabat, interemerūt. Quibus Zboro-
uius iratus, p obscurū quēdam libertate
donatū captiuū, denūciari iussit, se so ex
illustrioribus captiuis, in ipsorū conspe-

Et palis infixurū, ni sibi parricidas traderent. Ad hæc illi, ab irato suis peccatis Deo se punitos esse cōfessi, tradituros se homicidas rescripserūt, & ad colloquiū cum imperatore & Ioāne Kostka, Voiuoda Sendomiriēsi, se admitti petierūt.

Habuit Zborouius, Gnesnēsis Castellanus, non plures milites 2027. Prima equestris centuria, ipsiusmet erat: altera, Andreæ Fierlei, Castellani Lublinensis: tertia, Oslolinij Krzeszouienensis Præfecti: quarta, Kasanouij: quinta, Nicolai Gostōski: sexta, Adami Balinij: septima, Zebrydouij: octaua, Lesniouolscij: nona, Gnieuofij. Stanislai Iordani 50 solūm equites fuere. Ex volūtariis, Ioannes Zamoyscius, Procācellari^o, 37: Hieronym^o Gostōskius, 10: Stanislaus Przyiēskius, 16: ex aulicis autē regiis, Ioann. Tēcinius Comes, Castellan^o Voynicēsis, 50 equites habuit. (sūt Castellani, secūdi à Rege ordinis Senatores: Voiuodæ, quos Palatinos vocamus, primi) Zlostouius 7, Iacobus Pilchouius totidē, Malicius 5, Bielawskius 4, Procopius Pieniazek, eques Maltēsis, 6. Hungari 40: quorū co-

gnomina ignota mihi sunt: nota virtus & fortitudo. Hi omnes, num. 1132, hastas prælõgas, scuta, breues sclopos, & gladios duplices gerebāt. Hussarorū nomen habēt. Velites 215 fuerūt: quib^o, præter acinaces, venabula, arcus, loricæ, arma sūt. 100, Strussij, Præfeti Bratislaviensis: 50, Tëruki: 30 Scythæ Regij: totidē Andreæ Comitæ Gorkani, Castellani Miedzyrzecēsis: 5, Andreæ Karchowskij. Hos appellāt Kosakos: equites celerrimi. Regios Stanislaus Gizitzki etiā tū (opinor) ducebat, miles celeberrim^o. Pedites verò Regij, generis Hungarici & Slauonici, stupendæ audaciæ atq; agilitatis, 600: Haiduci patrio sermone vocati: imperatoris, 30: Fierlei, 100: è quibus 50 oppidi defensio iniūcta erat. Tormēta campestria duo tātūm: his multò minora, Hakē Germanis dicta, 27. Cōtrà, Gedanēsiū cohortes pedestres sex fuerunt. Quæ erat imperatoris, viri cetera egregij, ni operā suā rebellibus nauasset, 600 viros cōplectebatur: centurionis Kleuneri 500, Lēkæ 600, Esterreicheri 600, Raufawi 500, Vetsteinij 300. Equites mercenarij 400:

ciuiles totidē. At ciuiū numerus, omni-
 bus quasi ad certā victoriā cupidē ruēti-
 b⁹, cōfessione captiuorū, vel 8 vel 10 mil-
 lia supabat. Vt enim diues opū, ita popu-
 losa est ciuitas Gedanensis: cuius portu
 null⁹ alius in Oceano Germanico nobi-
 lior: aqua p̄funda, muris & aggere præ-
 alto, ita munita, vt inexpugnabilis esse vi-
 deatur. Si igitur 8 tātū millia oppidano-
 rū, ad excutiendū iugū Regiū egressorū
 posuerimus, numerus omniū militū 12
 millia, minus 100, efficit: si duobus plus,
 (nā captiui variāt) 14 sunt millia. 12 igitur
 viri vnū militē Regiū fugiebāt. Hæ fue-
 rūt Gedanēsiū copiæ, sanè magnæ: q̄bus
 freti, Magistratui, toti Prussiæ diuinitus
 dato, resistere voluerunt: nolle se vnctū
 Dei osculari, quē ille præ cæteris septem
 cōpetitoribus delegit, ostenderūt. Regē
 prudentem, piū, clemētem, quem alij om-
 nes reuerētur & amāt, soli infeliciter
 oppugnaverunt: & (quod illi molestissi-
 mum est) à ferendo Russis contra Tarta-
 ros auxilio, qui eodem tempore in Rus-
 siam irruerant, auocauerunt. cuius causa
 vt æquior est, ita fortuna superior futura.

Ad lectorem Germanum.

Ne, quaeso, crebra Germanorū hac in clade mentione offendare, lector. aliter enim historia scribā non potuit. Gedanenses Germani sunt: miles quoque illorum, Germanus fuit, Scotis, Vasconibus, Danis (viti accipi) admistis. Quos cum Deus victores esse noluerit, cur me id descripsisse agrè fers? Non alius euentus expectandus illis fuit, qui Apostolici praecepti de Rege honorando, & obedientia magistratui præstanda obliti, Regem Polonia (ad quem, successorēque eius, annis abhinc 123, unā cum cæteris Prussis, metu cruciferorum Tenthonici ordinis, transierunt) non modò non honorauerūt, sed aperte oppugnaverunt. quā prospere, docuit te historia: nullo (ita me Deus amet) Germanorum odio scripta: sed ut res gesta etiam ad posteros trāsmitteretur. Quòd verò Gedanenses, nunc hostes, nunc rebelles appello: sequor in eo prudētissimi Regis mei, Senatūque, nobilitate approbante, sententiam. Et sanè manifesta est rebellio, e ductis copiis, cum Dominato totius Prussia bello contendere: qui, cum coronaretur, leges & priuilegia aqua omnium, se seruaturum, religiosa promissione testatus est, idēque post Torunij in comitiis confirmauit. Negant illi quidem verbis rebellionem esse: sed res ipsa non aliud declarat. Defensio hac dici non potest, cum Rex iuratus vim non faceret, sed damnatos ob contumaciam, viris, opibus, muris confisos, aduersum se ruentes reprimeret atque castigaret: à quo necessaria, non armis extorquenda, sed supplicio

submissione, conditionumque satis tolerabilium,
 missa omni diffidentia, acceptione, impetranda erat.
 Ita tot mala, que postea sensere, evitassent, sua omnia,
 quibus excui sunt, quaque nunc confracta iacent atque vastata,
 salva habuissent. Quos, cum hac secundo, aequitatem Regiam omnibus ostensurus,
 in lucem ederem, illustrissimi Principes Germania, per legatos,
 Regi offenso, certis conditionibus, tanto studio reconciliabant,
 ut magna iam pacis deditioisque spes esse videretur. quorum conatus
 adiuuet Emmanuel noster, princeps & auctor pacis inter Deum & homines.
 Sed nec illud ignores, lector, Io. Coloniensem, belli huius impulsorem,
 poenas iam 24 Augusti in prelio ad Laternam maritimam, vna cum suis multis,
 dedisse: ubi & nostri, (que fortuna belli est) effusa ex urbe turba,
 non pauci oppressi sunt. Vale, 12 Nouembr. quo die horredus cometa,
 maiorum prenunciis malorum, emicuit. a. 1577.

IOACHIMI BIELSEII

Satyra in quendam Dantiscanum, qui leuibus ac ineptis suis quibusdam Germanicis rhythmis multa nefaria de Rege & regno Poloniae scribere, & per Germaniam vbique spargere impudenter ausus est: anno Dn. 1577.

LVSTRIS tempus ad hoc actis iam pane duobus,
 Omne mihi studium placidis incumbere Musis:
 Nec quenquam satyra proscindere mens erat acris,
 Aut mea Pasquilli defigere carmina saxo.
 Primus eras, qui me candore nitere perenni
 Non finis, inuitumque, in prelia pessime trudis.
 Quisquis sis, ego te Dantisicum, latro, vocabo:

Qui sacrum morsu nomen Violare canino
 Ausus es inuicti Regis, sanumq; Vocare,
 Quo non Christi adum toto Rex alter in orbe,
 Vel pretate fuit, bello vel maior & armis.
 Dignus qui furca pedibus suspensus ab alta,
 Aut nigros pascas cornos, aut sectus acuto
 Carnificum ferro, canibus sis esca cruentis:
 Ausus Teutonicas passim tam fœda per Urbes
 Plurima de nostra mendacia spargere gente:
 Tanquam cum Turcis iam conspirauerit, & iam
 Christi adum multis frangi sit Lachia regnis.
 O execrandum scelus, exitioq; piandum,
 Dantiscæ plebis: quæ nedum oblita prioris
 Est fidei, & Regi proprio parere recusat:
 Verum non dubitat magnum quoque stringere nomen,
 Atque apud externas falso traducere gentes.
 Tu tamen hos laudas, nec adhuc per iuria demens
 Illorum celare potes, laudemq; merentur
 Hac aliquam gentis scelera & tristia facta.
 Certè Dantisci digni sunt laude rebelles:
 Certè Dantisci iuste fecere rebelles:
 Qui sacram rupere fidem, qui nescio quali
 Pro patria, falsa pro libertate suorum,
 Pro laribus patriis mortem perferre cruentam
 Haud veriti, Domino sese opposuere superbi?
 Vrbs quasi sola foret Prussis hac libera: cum sint
 Complures alia, quæis nedum iura priorum
 Integra seruauit regum pius ille: sed auxit
 Elbingis etiam noua, Svecinisq; Torunis.
 O cacos homines! ô indulgentia Diuum!
 Haccine Dii patientur agi? nec fulmine missò
 Hos sanos trudent in Tartara furua Gigantes?
 Qui strauere trucem Enceladum, Sæstog; Typhoco
 Pelion & Pindum, magna quoque molis Olympum,
 Atque Ossam excussere manu. Quæ barbaræ tellus,
 Quæ ferat hos, & non subito confundat hiatu?
 Et Sol sit placidus tam iusto crimine laesus,

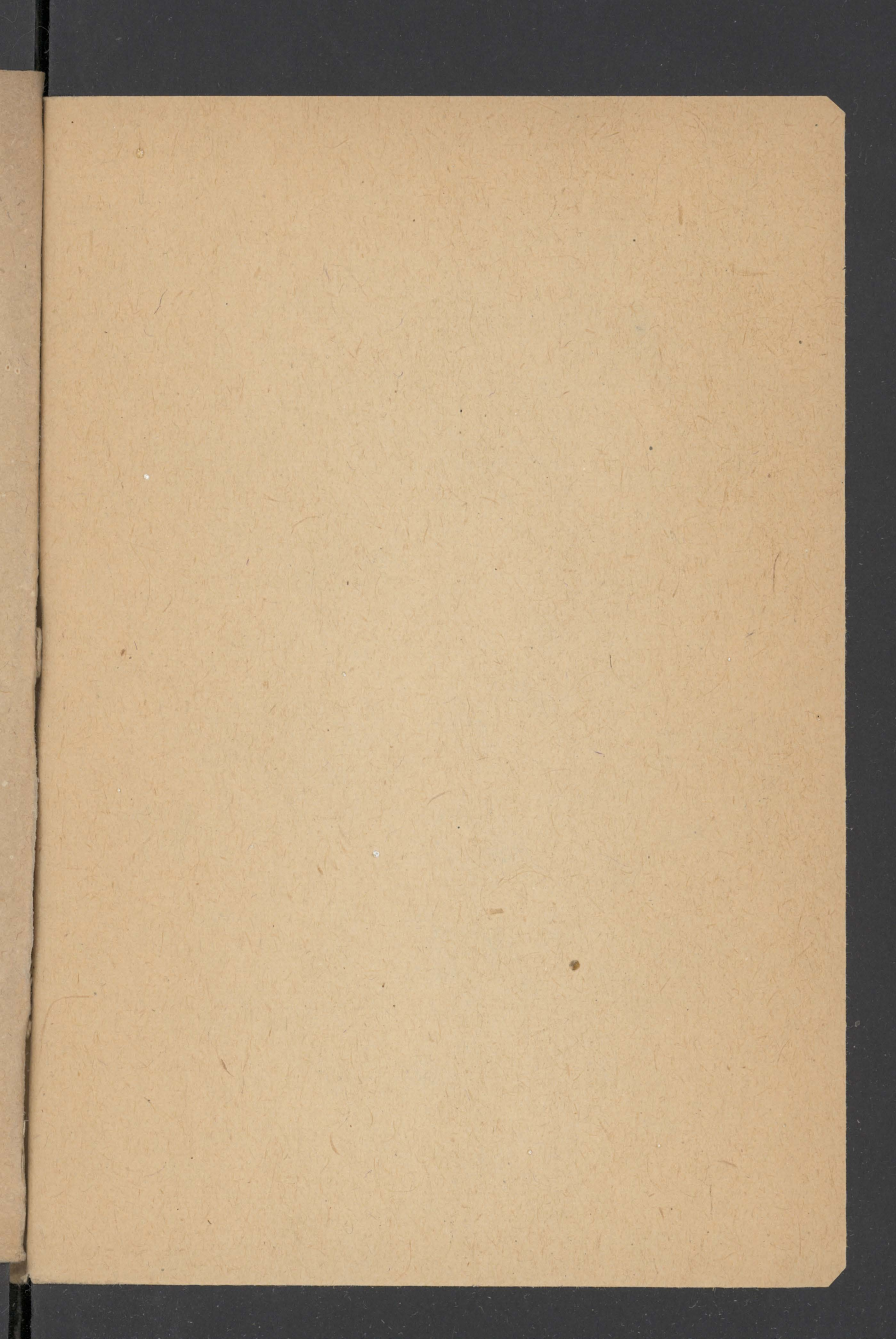
Et non sacrilega currum diuertat ab Urbe?
 Quamq; Thyesteæ crudelia fercula mensa
 Periuri esse putet delicta minoræ Gedani?
 Ad cœnam & lauta nostros conuiuia mensæ
 Inuitas? adierunt illi non multa rogati.
 Vos modò Dantisçi ad Vestras uenientibus ades
 Hospitibus Sultum lati exhibeatis amicum.
 Quasq; dapes secum tulerint, gustate Sicisim.
 Verum salsa Videbuntur: la sumq; palatum
 Morderi multo frustra dicetis aceto.
 Et choreas ducent, dederint Sibi cornua latos
 Rauca sonos, quales choreas? Dantisçe Videbis,
 Cùm magno pacem nequicquam optaueris emptam.
 Nam præ latiria salient sic acriter illi,
 Ediderint Sicut quot saltus, rot Vestra sub Ondas
 Voluantur Stygias capita à cernice reuulsa.
 Vinum Selle ruis apponere dicis adustum
 Hospitibus, rectè: potus placet ille Polonis:
 Sed quoties bibitur, miserè tractabitur hospes,
 Nec propria semper residebit tutus in ade,
 Custodes quos tu posuisti in limine primo.
 Nec te Sauromata generosi, Cerbere, curant,
 Tergeminis nigram raptas Sicut dentibus offam,
 Et totidem tristem latratum faucibus edas.
 Inuenietur enim Alcides qui, Cerbere, fortis
 Compensum dextra superas te educat in anras.
 Musica qua resonet, queris, sub Scallsibus imis?
 Musica (crede mihi) nostra est gratissima genti,
 Quæ Martem accendit, mentesq; in prelia tollit.
 Aurea magnanimo donari munera Costca
 Dicis ab irato, scriptor Vesane, Gedano?
 Ferrea iam pridem (fauet illi pectore toto)
 Magnanimus (munus pro munere) Costca parauit.
 Inuictum iactas ductorem. Causa fuisset
 Si melior, poterat melior dux esse: sed illum
 Numina iusta detant aliquem sperare triumphum.
 Esto: dogma pium Christi proficitur, eundem
 Et nos amplexi sumus, atque huic fidimus Senti.

Vestibus incingi suades fulgentibus auro.
 Non opus est monitis, mos est gestare Poloni
 Intextas auro Vestes, ostroq; superbas:
 Sed tamen his Victor minime potietur auarus.
 Aspera multa prius turpis patiatur oportet,
 Anteaquam iratis apibus mel deuoret Versus.
 Balnea non curat, patiens est solis & aestus
 Sarmata: Vos ipsi haec struxistis balnea Vobis.
 Nam neque nunc primum Dantisçi fercula nobis
 Instruitis, qua Vos tandem consumitis ipsi.
 Ferrea iam nostra fecistis Vincula genti:
 Vos tamen hac collo tandem suspensa tulistis:
 Multaq; spem præter damnosa superbia Vestram
 Corpora pallentem ferro demisit ad orcum:
 Sic et lamentis, luctu, queruloq; Sûlulatu
 Cælum & inhumani resonaret regia Ditis,
 Tisiphoneq; fero quatiens Vos torua flagello,
 Eumenides reliquas in opem defessa Vocaret
 Sanguinea incinctas palla, & serpentibus atris.
 Non ergo es Veritus tam tristi ledere morsu,
 Iratumq; magis Regem gentemq; Polonam
 Reddere iam Victo genti: quam summus ab alto
 Punit elatam fastu Rex æthere, iustis
 Punit (haud dubium est) pænis, hic mania Troia
 Neptuni fabricata manu, hic ingentia quondam
 Pergama Thebanamq; Urbem & Carthaginis arces
 Erunt: hic cineri dabit euertetq; superbam
 Urbem Dantisçi Vestram, ni peccore ab imo
 Ipsa suum doleat facinus, Regisq; Poloni
 Proiecta ante pedes, fateatur humillima culpam.
 Rex pius & clemens turba miserebitur Sûtro
 Infantis: tamen auctores pro talibus ausis
 Supremos scelerum multabit funere digno.
 Et tu, quisquis eris, iustas dabis improbe pœnas,
 Accipiesq; tuis æquissima premia scriptis
 Insulsis: & erunt hac multis ciuibus olim,
 Et tibi sacrilega exitio conuitia lingua.

FINIS.

XVI, 26

xvi, 26